

DAGBOEK VAN EEN *INCOMMUNICADO*
(DE OORLOG GEZIEN VANUIT BRUSSEL)
(Roberto J. Payró *voor La Nación*)

Brussel, dinsdag 1 september (1914)

De Brusselse bevolking toont zich met recht en rede trots op zijn burgemeester Max. Het is zo dat, na het vele dat hij gedaan heeft in verdediging van de belangen, vrijheid en het leven van zijn inwoners, hij net een daadwerkelijke daad van burgerlijke moed heeft gesteld, die hem zeer duur te staan kan komen. Inderdaad, deze ochtend verscheen het volgende bericht, aangeplakt op de muren.

“De Duitse gouverneur van de stad Luik, luitenant-generaal von Kolewe, heeft het volgende bericht laten aanplakken :

Aan de inwoners van de stad Luik :

“De Burgemeester van Brussel heeft aan de Duitse commandant laten weten dat de Franse regering aan de Belgische regering heeft verklaard dat het zich in de onmogelijkheid bevindt om een hulpoffensief op te starten, daar ze zichzelf in de verdediging gedwongen ziet.

Ik ontken formeel en met klem dit bericht.”

Brussel, 31 augustus 1914

*De Burgemeester,
Adolf Max*

De Duitse commandant heeft onmiddellijk een volgend bericht laten aanplakken dat zegt dat niemand proclamaties mag publiceren, nog enige andere zaken, zonder zijn voorafgaande toestemming. Men is allereerst bevreesd dat men Max zal laten gevangenzetten of op een andere wijze enige vernedering zullen doen ondergaan. Maar daden van standvastigheid dwingen respect af, wanneer men niet geheel onbeschaafd is.

* * *

Het volgende nieuws circuleert vandaag.

De strijd gaat door, met wisselende resultaten, langs het hele immense front dat van Metz tot Valenciennes loopt ... Metz bevindt zich echter al in handen van de Fransen, terwijl de kozakken, na Tilsit (N.v.d.V. : Sovjetsk) te hebben geplunderd, triomferend oprukken richting Berlijn.

Wat is hiervan aan ? Zeer weinig, hoewel het duidelijk is dat er iets aan het gebeuren is, dat men vecht, dat men terugtrekt, dat men oprukt, dat men strijdt en dat men sterft. Hoe kunnen we echter weten wat mijlenver gebeurt, wanneer we niet eens zeker zijn van wat er hier gebeurt ?

Bijvoorbeeld : personen uit alle sociale standen hebben mij verzekerd dat sinds 20 augustus alles in het burgerlijk register in het Duits wordt genoteerd. Een feit dat volledig vals is.

Roberto (de oudste zoon van de auteur) is teruggekeerd

om vier uur in de namiddag, bijna overmand door vermoeidheid. Hij heeft te voet etappes van 30 tot 35 kilometer afgelegd, en beangstigende spektakels gezien, trekkende van Charleroi tot Namen en Dinant, waarvan slechts één huis staande bleef. Ik heb hem gevraagd om zijn indrukken over dit pad van verwoesting neer te schrijven.

Het land is volledig verwoest, en langs de wegen ziet men niets dan ruïnes van gehuchten en afgebrande schuren, onbegraven Franse lijken wiens broeken rood kleuren tussen het gras, kadavers van dieren die de lucht vergiftigen met een ondraaglijke stank, kapotte en verlaten voertuigen, tractors, karren, auto's ... er is niets te eten, niet eens brood, en de weinige inwoners die overblijven, leven van de liefdadigheid van de Duitse soldaten ! ...

En langs heel deze weg vertelt men over rampen, en spreekt men over de gruweldaden begaan door de indringers, die een ijzeren vuist hebben en het hart van een wild beest.

Hij zal het echter beter vertellen, want hij heeft het gezien.

Roberto PAYRO

Copyright, 2014 : Nathaniel BOVIN, voor de Nederlandstalige vertaling

PAYRO ; « *Diario de un incomunicado. La guerra vista desde Bruselas (12)* », in **LA NACION** ; 29/11/1914.